

Azië Voormalig hoofdredacteur van The Economist Bill Emmott over China, Japan en India

‘Nationalisme bedreigt de stabiliteit van China’

Bill Emmott stond jaren aan het hoofd van een van de meest gezaghebbende bladen. En hij schreef boeken. Zijn jongste gaat over de drie grootmachten in Azië, die zich voor het eerst tegelijk doen gelden. Een vraaggesprek.

Door onze redacteur
AERNOUW BOUWMAN-SIE

Schrijver staat op het naamkaartje van Bill Emmott. De Engelsman lacht verlegen. „Toen ik in 2006 bij de *The Economist* wegging als hoofdredacteur wist ik niet goed wat ik op mijn kaartje moest zetten. Toen heb ik er maar schrijver van gemaakt.”

Rivals, How the Power Struggle Between China, India and Japan will Shape Our Next Decade, is de titel van zijn jongste boek. Emmott – die in een Brusselse hotelkamer al snel praat of hij zijn boek uit het hoofd heeft geleerd – betoogt daarin dat de economische opkomst van China Azië in economische zin heeft verenigd sinds Deng Xiaoping eind jaren zeventig het land opstelde.

Toch is het niet de opkomst van China, maar die van India die de voormiddag Engelsman tot het schrijven van dit boek heeft aangespoord. Emmott: „In de afgelopen tien jaar heeft India zich naast China geplaatst, het China dat zich via zijn zeer open economie heeft verbonden met zijn twee grote Oost-Aziatische bureaus. Vandaag de dag zijn voor het eerst drie Aziatische grootmachten actief: Japan, China en India. Hun belangen, ambities en angsten overspannen heel Azië van Teheran tot Tokio.”

Van de drie hebben China en Japan wegens hun historische ongemakkelijke verhouding.

„Het is goed dat vorige week na tien jaar een Chinese president Japan heeft bezocht. En het is goed dat de laatste twee Japanse premiers hebben geprobeerd om de relatie met China te verbeteren. Maar het verleden schept veel onderling wantrouwen waardoor een hechte vriendschap of relatie niet mogelijk is. Voor de politieke leiders is het daarom van belang om de scherpe kantjes van deze relatie af te halen. Dat Hu en Fukuda elkaar ontmoetten en een paar *feel good*-documenten ondertekenden heeft daarbij geholpen, maar het is moeilijk voor hen om echt dicht bij elkaar te komen.

„In mijn nieuwe boek staat een citaat van Taro Aso, een belangrijke kandidaat voor de opvolging van premier Fukuda als zijn partij na de volgende verkiezingen aan de macht blijft. Ik vroeg hem hoe de Chinees-Japanse relatie in elkaar zit. En Taro zei: ‘De landen hebben elkaar meer dan duizend jaar gehaat, dus waarom zou het vandaag anders zijn.’

„In het geval van China is de publieke opinie erg anti-Japans en nationalistisch. Het zal moeilijk worden voor de leiders van de Communistische Partij om de Chinezen ervan te overtuigen dat Japan hun nieuwe vriend is. Het zou voor de Chinese leiders ook een opmerkelijke positieverandering zijn. Zij hebben de afgelopen twintig jaar immers steeds ingezet op een sterke anti-Japanse propaganda die doorging tot in de geschiedenisboeken op school.”

Denkt u dat China zich vroeg of laat zal laten verleiden tot een onaangenaam nationalisme?

„Het is een samenleving die een lange periode van armoede en vernedering te boven is gekomen, maar waarin mensen weinig ruimte hebben om meningen te uiten die de Partij onwelgevallig zijn. Politieke onderdrukking kan dan op een nationalistische manier exploderen. Internet, waar nationalisme op discussiefora alle ruimte krijgt, maakt het nog gevaarlijker. „Dit nationalisme wordt een levensgroot gevaar als het op een goed moment in China economisch gezien slechter zou gaan. Want een regering die zich onder

Oud-hoofdredacteur van The Economist Bill Emmott op zijn werkkamer in Londen. „Er zijn parallellen tussen het huidige China en het Japan van de jaren dertig van de vorige eeuw”. Foto Alex MacNaughton

Journalist en schrijver

Bill Emmott (1956) studeerde in Oxford politicologie, economie en filosofie. Hij werkte ruim een kwart eeuw bij het Britse weekblad *The Economist*, sinds 1993 als hoofdredacteur. In 2006 nam hij afscheid van het blad. Vóór hij hoofdredacteur werd was hij correspondent in Brussel en later in Tokio. Behalve het pas verschenen *Rivals, How the Power Struggle Between China, India and Japan will Shape Our Next Decade*, schreef Bill Emmott zes andere boeken, waaronder *The Sun Also Sets: the limits to Japan's economic power* (1989); *20:21 Vision – 20th century lessons for the 21st century* (2003); en *The Sun also Rises* (2005).

druk voelt staan van een economische recessie, zal geneid zijn om nationalisme te gebruiken om haar eigen legitimiteit te vergroten. Wat dat betreft zouden de komende vijf jaren wel eens een gevaarlijke tijd kunnen worden. Want China heeft nu een inflatie van meer dan 8 procent, China

heeft grote milieuproblemen die publieke protesten veroorzaken en China moet voortdurend nieuwe banen creëren om de mensen die van het platteland naar de steden trekken aan het werk te helpen.”

Wat zou uw advies zijn om te voorkomen dat het explosieve mengsel van nationalisme en ontvreemding tot ontlofting komt?

„Om de hoge inflatie onder controle te krijgen, moet de economie minder hard groeien. Tegelijkertijd moet China investeren in onderwijs, gezondheidszorg, sociale zekerheid en andere publieke zaken zodat de economie ook weer niet te veel vertraagt. Door het leven van mensen daadwerkelijk te verbeteren, kunnen de machthebbers het ongenoegen en de verbittering afwakken die worden veroorzaakt door de groeiende sociale ongelijkheid. Met name in de steden, waar zeer arm en zeer rijk vlak naast elkaar leven, brengt die ongelijkheid maatschappelijke spanningen teweeg.”

In uw boek vergelijkt u China met het Japan van de jaren dertig, toen dat land in industriële zin snel expandeerde. Hebben we dan nu zicht op Chinese agressie en zelfs de Derde Wereldoorlog?

„Ik denk van niet, al zijn er wel parallellen. China bevindt zich inderdaad in dezelfde situatie als

destijds Japan, dat wanhopig op zoek was naar grondstoffen. Maar de politieke en economische context is nu anders. Er dreigt dus geen Derde Wereldoorlog, tenzij er plotseling iets verandert dat de globalisering uit balans brengt.”

Zoals een olieprijs die naar de 250 dollar per vat stijgt?

„Ja, maar China kan de olie dan nog steeds kopen. En die prijs betalen we op de wereldmarkt allemaal. De kans dat grondstoffen aanleiding worden voor conflicten, is dus niet zo groot.”

In Europa zijn landen ook lang elkaars vijand geweest. Alleen daar is na de Tweede Wereldoorlog gezegd: zo is het genoeg, nu gaan we samenwerken. Waarom kunnen de Chinezen en de Japanners dat niet?

„Het is onmogelijk voor ze om een relatie te ontwikkelen zoals Frankrijk en Duitsland dat gedaan hebben. De jaloezie en argwaan is gewoon te groot. Bovendien is China op dit moment een land in opkomst, dat de positie opeist waar het in zijn ogen recht op heeft. Een plek in de wereld die het land de afgelopen 200 jaar had verloren. Onder die omstandigheden is China niet genigd om compromissen te sluiten of zich vast te leggen op bindende beloften.

„Toch hoop ik dat de landen in Azië het komende decennium pan-Aziatische instituten zullen

ontwikkelen. Maar in Azië zullen de banden nooit zo diep gaan als in Europa. Desondanks weet Japan, China of India dat geen van hen kan domineren en dat ruzies en spanningen zoveel mogelijk moeten worden verzacht. De eerste *East Asian Summit* in 2005, waaraan ook China, Japan en India deelnamen, is volgens mij het begin van

‘Vooral in de steden van China groeit de spanning door de sociale ongelijkheid’

de ontwikkeling van zo'n pan-Aziatisch instituut.”

Op de East Asian Summit wordt vooral over economische onderwerpen gesproken.

„De East Asian Summit is er vooral voor de groepsfoto. En dat is politiek. De East Asian Summit gaat over economische zaken omdat je daar niet makkelijkste over kunt praten, maar het doel ervan is politiek.”

In uw boek somt u een aantal potentiële conflicten op. Een van deze is Noord-Korea. Wat is er zo gevaarlijk aan dit arme en geïsoleerde land?

„Als het Noord-Koreaanse regime omvalt of Kim Jong-il overlijdt, dan roept dat direct vragen op over de toekomst van het land.

Op zo'n moment is er meestal onvoldoende tijd om te overleggen. Wat zullen de Chinese leiders en hun militairen dan doen? Streven ze de hereniging van de twee Korea's na, grijpen ze in of annexeren ze het land? Kiest Peking voor het laatste, dan zou dat wel eens een misrekening kunnen zijn. Want ik denk niet dat de Verenigde Staten,

Japan en Zuid-Korea dat zullen accepteren.”

„Een vreedzame hereniging van het schiereiland zoals bij Oost- en West-Duitsland na de val van de muur in 1989, is natuurlijk altijd een optie. Maar volgens mij heeft dat scenario door de grote belangen en scherpe tegenstellingen die in het gebied spelen de minste kans. Chaos en conflict zijn de meest waarschijnlijke uitkomsten.”

Noord-Korea is eigenlijk een tijdbom?

„Ja, dat is het. Het is een nucleaire tijdbom.”

Sommigen twifelen aan het bestaan van een levensvatbaar nucleair programma in Noord-Korea.

„We weten het niet. Maar als je de

situatie analyseert, dan kun je de mogelijkheid van nucleaire wapens er maar beter bij betrekken. Want ze kunnen ook op een andere manier gevaarlijk zijn. Bijvoorbeeld als de Amerikaanse troepen besluiten om de grens over te steken om het Noord-Koreaanse nucleaire materiaal onschadelijk te maken. Als we zeker wisten dat James Bond dat voor ons zou doen, dan zouden we volstrekt veilig zijn.”

Tibet is een ander risicogebied waar u op wijst. U vreest daar voor de Dalai Lama sterft en u waarschuwt zelfs voor oorlog.

„Bij de onlusten half maart in Lhasa heeft de Indiase regering zich heel voorzichtig opgesteld. Om de Chinese regering niet te irriteren heeft het land steeds volgehouden dat de Dalai Lama niet meer is dan een religieuze vluchteling die in India woont.

„Sterft de Dalai Lama over bijvoorbeeld vijf of tien jaar, dan zou India wel eens meer zelfvertrouwen kunnen hebben. De dood van de Dalai Lama en het aanwijzen van zijn opvolger, waarmee Peking zich ongetwijfeld zal bemoeien, zouden de Tibetanen aan kunnen grijpen als een laatste kans om hun identiteit en de onafhankelijkheid van hun religie te beschermen. Hun protest zou de publieke opinie, die sterk pro-Tibet is, in In-

dia kunnen activeren. Of bij de grens zou een humanitair probleem kunnen ontstaan waardoor de regering zich genoodzaakt zal voelen om in te grijpen. En dat zou dan door de Chinezen kunnen worden opgevat als een ontoelaatbare schending van hun soevereiniteit.

„Staat de Chinese regering tegelijkertijd onder druk door bijvoorbeeld economische problemen of publieke protesten in eigen land, dan heb je al gauw een situatie waarin een heel reële kans ontstaat op een oorlog.”

Maar China en India hebben toch geen enkel belang bij een oorlog?

„Een oorlog zal niet uitbreken omdat een van de landen een confrontatie heeft gepland op de manier zoals Hitler dat heeft gedaan. Maar laten we zeggen dat een gewapend conflict niet onmogelijk is. Beide legers meten zich sterk aan elkaar. Het leger van India keek vroeger altijd naar Pakistan. Nu is dat China. Op zijn beurt kijkt China eerst naar de Verenigde Staten en daarna naar India. Japanse legerleiders kijken naar China en Noord-Korea. Militaire planners in de regio bouwen hun legers op, omdat ze zich moeten voorbereiden op een mogelijk conflict. Het grote gevaar is dat, omdat de militairen zich voorbereiden, het conflict ook uitbreekt. Het wordt dan een *self-fulfilling prophecy*.”

Column Flip de Kam

Bonusbelasting van Bos is fopspeen

Maar Europese regelgeving – het meest doeltreffend, omdat topmanagers steeds gemakkelijker naar een ander land uitwijken – komt er niet. Lidstaten tonen zich beducht voor aantasting van hun fiscale soevereiniteit. Zij zijn al jaren met elkaar in de race om

het ondernemingsklimaat te bevorderen via lagere tarieven van de belasting op inkomsten en winsten. Daar mag Brussel zich niet mee bemoeien. De ironie wil dat ontvangers van voorstelbare belastingpakketten door die tariefverlagingen netto steeds meer overhouden.

Nederland maakte een goede beurt. Niet toevallig één dag voor de bijeenkomst met zijn collega's had minister Bos een wetsontwerp naar de Tweede Kamer gestuurd om sommige veelverdienden aan te pakken. Twee van de drie daarin voorgestelde maatregelen raken uitsluitend werknemers die meer dan een half miljoen euro per jaar verdienen. Veel topbestuurders bouwen nog steeds een pensioen op, waarbij het laatstgenoten salaris maatgevend is. Na een salarisverhoging

met 100.000 euro moet het bedrijf bij dit eindloonstelsel gemiddeld 400.000 euro extra premie betalen voor de pensioenopbouw over al verstreken jaren.

Het kabinet wil dat werkgevers over deze extra premie 15 procent belasting gaan betalen. De motivering luidt dat gewone werknemers tegenwoordig doorgaans slechts pensioen opbouwen over het loon dat zij verdienen in de loop van hun leven verdienen, en niet op basis van hun laatste (hoogste) salaris.

Een tweede maatregel betreft mensen die bij vertrek meer dan een jaarsalaris meekrijgen. In dit geval dient hun werkgever vanaf volgend jaar over het meerdere een strafheffing van 30 procent aan de fiscus af te dragen.

Geen van beide maatregelen treft de topmanagers zelf. Slechts

hun (voormalige) werkgever moet voor buitensporige salarisafspraken bloeden. Voor een bedrijf dat tientallen of honderden miljoenen per jaar winst maakt, vormen de nieuwe heffingen nauwelijks een prikkel om de arbeidsvoorwaarden van het topmanagement aan te passen. Een onderneming die haar bestuursvoorzitter een winstbonus van 1 miljoen euro toekent, krijgt helemaal niet met de heffing te maken. Want zulke variabele beloningselementen tellen niet mee bij de grondslag van het pensioen en vallen dus buiten de heffing van 15 procent.

Alleen een derde maatregel raakt belanghebbenden rechtstreeks in de eigen portemonnee. Bestuurders van private-equityfondsen en het zittende management van opgekochte of overgenomen ondernemingen hebben vaak

een 'lucratief belang' bij fusies en overnames. Zij krijgen aandelen, die zij bij het slagen van de operatie met gigantisch voordeel weer van de hand kunnen doen. Zulke bonanza's worden op dit moment niet of slechts voor een deel belast.

Bos stelt een wetswijziging voor waardoor in de toekomst onduidelijk vaststaat dat over deze voordelen tot 52 procent inkomstenbelasting verschuldigd is. Dit geldt overigens niet voor managers die opereren vanuit het buitenland – zoals specialisten in de Londense City – omdat die hier niet belastingplichtig zijn.

De voorstellen raken slechts 1.000 tot 2.000 belastingplichtigen. De schatkist wordt er per jaar 60 miljoen euro beter van. Het kabinet bezweert dat het niet wil nivelleren. Maar wat is er eigenlijk tegen om loonmatiging te bevor-

deren via een meer algemeen werkende fiscale maatregel? Ook berichten over de hoge verdiensten van voetballers en tv-sterren tasten de bereidheid tot loonmatiging aan. Vaak wordt gesteld dat hun beloning op een meer transparante en marktconforme manier tot stand komt, en niet tijdens onderonsjes met de commissarissen is bedisseld.

De manier waarop inkomsten is verkregen maakt in ons belastingstelsel echter niet uit. Elke euro wordt even zwaar belast, of hij nu is verdiend door hardwerkende tweeverdieners met jonge kinderen of is getouchéerd door een calculerende burger die zijn hand ophoudt bij de sociale dienst. Wie iets wil doen aan uit de hand gelopen inkomens kan daarom beter het toptarief voor iedereen (nu 52 procent) op-

schroeven naar bijvoorbeeld 55 procent. Deze tariefverhoging zou een half miljard euro opleveren. Zou Bos dit geld gebruiken om in navolging van België en Frankrijk de benzineaccijns te verlagen, dan krijgt hij in één klap de blijvende sympathie van autoritair Nederland.

Is het redelijk om uitsluitend een fiscaal cadeauje aan de automobilisten te geven? Het ligt meer voor de hand om de opbrengst van een hoger toptarief aan alle Nederlanders terug te geven, door de algemene heffingskorting van 2.074 euro met 50 euro te verhogen. Zo'n belastingbeleid zou loonmatiging bevorderen: wie meer dan 55.000 euro verdienen gaan meer betalen, alle andere Nederlanders gaan erop vooruit. Het CDA zal de PvdA zo'n links succes evenwel nooit gunnen.